

KENNISCENTRUM ONDERVOEDING

De Stuurgroep Ondervoeding is hét multidisciplinaire kenniscentrum op het gebied van bewustwording, preventie, signalering en behandeling van ondervoeding.

Waarom een kenniscentrum ondervoeding?

Door initiatieven van de Stuurgroep Ondervoeding is er een duidelijke afname van ondervoeding in Nederland in de afgelopen jaren. Toch is het probleem nog steeds groot en is blijvende aandacht nodig. Dat geldt voor ondervoeding in instellingen en in de thuissituatie.

MISSIE:

Onze missie is het coördineren van samenwerking tussen partijen en initiëren van activiteiten om ondervoeding te verminderen, in het bijzonder bij kinderen, chronisch en acuut zieken en ouderen.

VISIE:

Preventie en behandeling van ondervoeding zijn een integraal onderdeel van de intra-, trans- en extramurale gezondheidszorg in Nederland.

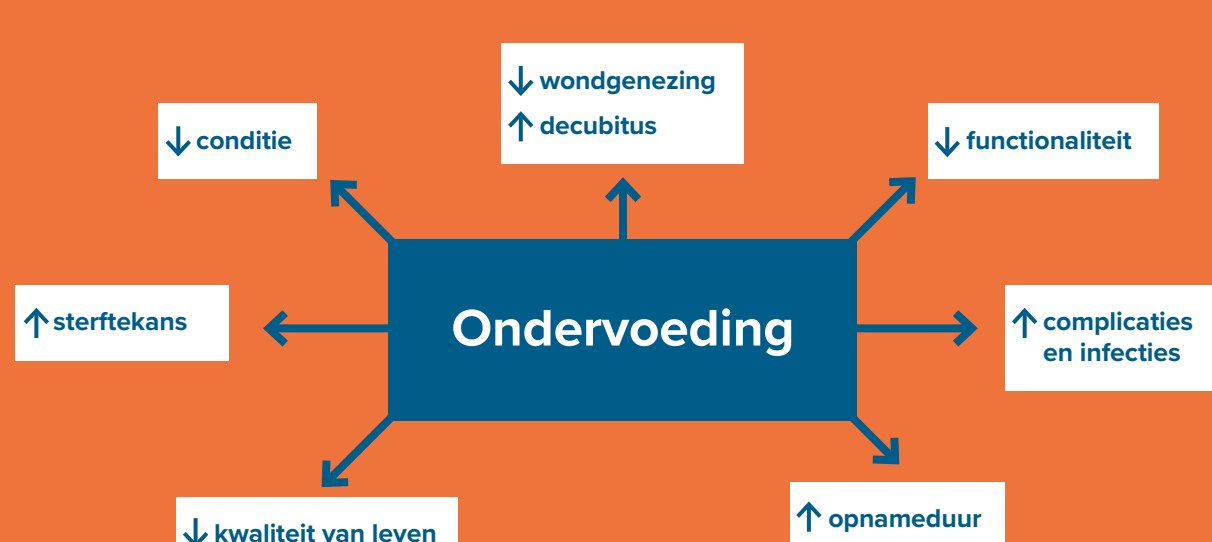
DOEL: De Stuurgroep Ondervoeding zet zich in om de prevalentie van ondervoeding in alle sectoren te verlagen met 3 – 5 % in de komende 5 jaar.

WAT IS ER NODIG?

Om ons doel te bereiken is structurele samenwerking en financiering vanuit budgethouders noodzakelijk.

ONDERVOEDING IS EEN GROOT PROBLEEM

Goed eten en drinken is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Ondervoeding kan een gevolg zijn van een langere tijd niet goed eten en drinken door bijvoorbeeld een verminderde eetlust of smaak-, kauw- of slikproblemen, ziekte of eenzaamheid. Ondervoeding heeft negatieve gevolgen voor het herstel en een negatieve impact op de gezondheidstoestand, zoals is weergegeven in onderstaande figuur.

Hoe vaak komt ondervoeding voor?

Ondervoeding komt voor in alle leeftijdsgroepen. Recent onderzoek van de Stuurgroep Ondervoeding laat zien dat bij opname in het ziekenhuis 15% van de patiënten als ondervoed wordt gescreend. Bij kinderen bedraagt dit percentage 10%. Tijdens opname neemt het aantal kinderen met ondervoeding toe tot 19%. Hoeveel kinderen in de eerstelijnszorg ondervoed zijn is niet bekend. Onder volwassenen met ondervoeding bevinden zich veel ouderen. Dit geldt zowel in het ziekenhuis als thuis. Eén op de tien thuiswonende ouderen is ondervoed. Dit percentage stijgt naarmate de leeftijd stijgt, tot 15-20% bij personen ouder dan 75 jaar. Van de groep ouderen met thuiszorg is zelfs een derde ondervoed. De Landelijke Prevalentiemeting Zorgproblemen (LPZ) registreerde in 2015 dat 19% van de verpleeghuisbewoners ondervoed is. Wanneer geen actie wordt ondernomen, zal het aantal ondervoede thuiswonende ouderen naar verwachting de komende jaren stijgen, omdat ouderen steeds langer thuis wonen.

Wat kost ondervoeding?

De totale kosten van ondervoeding door ziekte in Nederland bedroegen bijna € 2 miljard in 2011. Recent onderzoek van de Stuurgroep Ondervoeding bij meer dan een half miljoen ziekenhuispatiënten wees uit dat de opnameduur van de patiënten die bij opname als ondervoed geïdentificeerd waren 1,4 dag langer was.

BRONNEN:

- [SEO-rapport nr. 2014-11 Ondervoeding onderschat](#)
- [Freijer K. e. a. The economic costs of disease related malnutrition. Clin Nutr 2013; 32: 136-141](#)
- [Kruizenga HM e.a. Undernutrition screening survey in 564,063 patients: Patient with a positive undernutrition screening score stay in hospital 1.4 day longer. Am J Clin Nutr. 2016;\(Mar 9\)](#)
- [Schilp J. High prevalence of undernutrition in Dutch community-dwelling older individuals. Nutrition 2012; 28: 1151-1156](#)

DE WERKWIJZE VAN DE STUURGROEP ONDERVOEDING

Kennis verbinden

De Stuurgroep Ondervoeding brengt kennis van relevante partners samen om zorg rond ondervoeding te optimaliseren.

Kennis vertalen naar praktijk

De Stuurgroep initieert zelf onderzoek en is partner in (inter)nationaal onderzoek. Ze vertaalt de onderzoeksresultaten naar de praktijk om de zorg te verbeteren. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

Screening en tijdige behandeling

Voor elke sector is een geschikt en valide screeningsinstrument ontwikkeld om ondervoeding tijdig te kunnen herkennen en behandelen. In ziekenhuizen wordt meer dan 80% van de patiënten bij opname gescreend op ondervoeding: een internationaal record.

Voedingsconcepten in zorginstellingen

In mei 2016 inventariseerde de Stuurgroep Ondervoeding de kwaliteit van de zorg rondom het eten en drinken in 95% van alle Nederlandse ziekenhuizen. De resultaten lieten zien dat er grote verschillen zijn tussen ziekenhuizen en dat

verbetering zeker mogelijk en nodig is. De inventarisatie heeft geleid tot ontwikkeling van een benchmark, die ziekenhuizen kunnen gebruiken bij de verbetering van hun voedingsconcept.

Kennis borgen

Het Stuurgroep project 'Vroege herkenning en behandeling van ondervoeding' is geïmplementeerd in ziekenhuizen, zorginstellingen en eerste lijn en is beloond met (inter)nationale prijzen. Borging hiervan vereist continue aandacht. Om screening en behandeling van ondervoeding te borgen in het zorgproces heeft de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) de **prestatie indicator screening en behandeling van ondervoeding** voor volwassenen en kinderen opgenomen in de basisset indicatoren voor ziekenhuizen.

Kennis verspreiden

De Stuurgroep onderwijst zorgprofessionals door het geven van presentaties, colleges, scholingen en workshops. De Stuurgroep verspreidt kennis door publiceren van (inter)nationale artikelen in vak- en wetenschappelijke tijdschriften en publieksmedia.

ZICHTBAAR EN TOEGANKELIJK VOOR IEDEREEN

Landelijk aanspreekpunt op het gebied van ondervoeding.

Alle informatie, richtlijnen, presentaties en instrumenten op de website www.stuurgroepondervoeding.nl zijn vrij beschikbaar voor iedereen. De website heeft ruim 5000 bezoekers per maand. De helpdesk begeleidt zorgprofessionals bij vroege herkenning en behandeling van ondervoeding in alle sectoren van de zorg.

De Stuurgroep Ondervoeding wordt ook internationaal als expertisecentrum gezien en draagt bij aan Europese initiatieven, o.a. Optimal Nutritional Care for All (ONCA). De Stuurgroep inspireert met 'The Dutch approach of malnutrition' en informeert met de website www.fightmalnutrition.eu andere landen.

SPEERPUNTEN IN HEDEN EN TOEKOMST

In de afgelopen tien jaar heeft de Stuurgroep Ondervoeding veel bereikt in de vroege herkenning en optimale multidisciplinaire en transmurale behandeling van de ondervoede patiënt. Deze veranderingen moeten geborgd worden en meebewegen in het veranderende zorglandschap, waarbij ouderen langer thuis wonen.

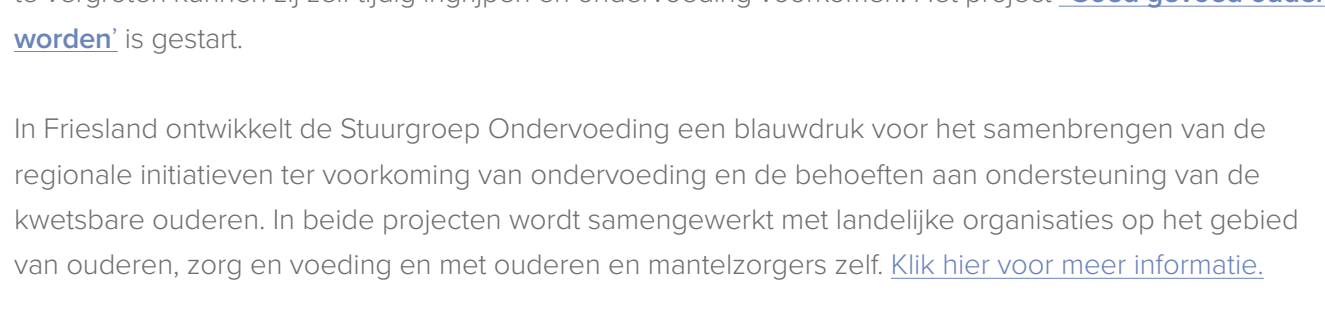
Tot 2016 was in de projecten rond vroege herkenning en behandeling van ondervoeding de focus van de Stuurgroep Ondervoeding gericht op de zorgprofessionals. Vanaf 2016 richt de Stuurgroep als het kenniscentrum Ondervoeding zich ook op thuiswonende ouderen en mantelzorgers en **preventie van ondervoeding**.

Ondervoeding bij zelfstandig wonende ouderen staat niet op zich zelf maar is veelal onderdeel van somatische, functionele, psychische en sociale factoren. Voorkomen en behandelen van ondervoeding vraagt om een goede balans tussen voeding, beweging en andere factoren.

THUISwonende oudere centraal

Door bewustwording en kennis omtrent ondervoeding bij zelfstandig wonende ouderen en mantelzorgers te vergroten kunnen zij zelf tijdig ingrijpen en ondervoeding voorkomen. Het project "[Goed gevoed ouder worden](#)" is gestart.

In Friesland ontwikkelt de Stuurgroep Ondervoeding een blauwdruk voor het samenbrengen van de regionale initiatieven ter voorkoming van ondervoeding en de behoeften aan ondersteuning van de kwetsbare ouderen. In beide projecten wordt samengewerkt met landelijke organisaties op het gebied van ouderen, zorg en voeding en met ouderen en mantelzorgers zelf. [Klik hier voor meer informatie.](#)

TRANSMURALE samenwerking

Ook bij ondervoede patiënten is een goed lopende overdracht en samenwerking tussen de verschillende sectoren van de zorg noodzakelijk. Er is een [toolkit](#) transmurale voedingszorg ontwikkeld. Breder implementeren en verbeteren van de transmurale overdracht en samenwerking is een belangrijke taak voor de komende jaren. De herkenning en inventarisatie van ondervoeding bij kinderen in de eerstelijnszorg is hierin een belangrijk aandachtspunt.

Onderwijs

Kennisoverdracht over ondervoeding aan aankomend zorgprofessionals wordt bereikt door het onderwerp in te bedden in het curriculum van geneeskunde, verpleegkunde en andere relevante opleidingen. Kennisoverdracht aan zorgprofessionals blijft een prioriteit.